

CÔNG TRÌNH ĐIỂM NHẤN CẢNH QUAN THÚC ĐẨY PHÁT TRIỂN DU LỊCH

TS.KTS. PHẠM ANH TUẤN*

Cầu Hôn (Phú Quốc) với thiết kế độc đáo gắn với cảnh quan thiên nhiên - Biển cả mênh mông cùng ánh hoàng hôn lãng mạn, ẩn chứa những giá trị văn hóa truyền thống... Cầu Hôn trở thành biểu tượng mới cho du lịch Phú Quốc trong tương lai (Nguồn: <https://muine-explorer.com>)

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Những công trình kiến trúc đóng vai trò điểm nhấn đều có ý nghĩa quan trọng trong cấu trúc không gian kiến trúc cảnh quan, đồng thời trở thành yếu tố cảnh quan đặc biệt, sức hấp dẫn, mang tính biểu tượng trong việc thúc đẩy phát triển du lịch của mỗi khu vực, địa phương. Ngôn ngữ kiến trúc, hình thái không gian kiến trúc cảnh quan, ứng dụng công nghệ và vật liệu trong xây dựng của công trình luôn biểu đạt trình độ khoa học kỹ thuật, đặc trưng văn hoá - xã hội, tiềm lực kinh tế và cảm thụ thẩm mỹ của mỗi giai đoạn lịch sử phát triển của xã hội loài người, ẩn chứa nhiều giá trị văn hoá của mỗi địa phương, dân tộc hay quốc gia.

Mỗi giai đoạn, những tác phẩm mới ra đời đều mang dấu ấn và hơi thở của thời đại; chúng không chỉ góp phần tạo nên những bước đột phá trong thiết kế và thi công công trình, mà còn góp phần lưu giữ những giá trị (phi) vật thể cho lịch sử phát triển của xã hội loài người nói chung và của lịch sử phát triển kiến trúc (cảnh quan) nói riêng. Bên cạnh các giá trị lịch sử, cảnh quan và môi trường, những công trình kiến trúc nổi tiếng, công trình điểm nhấn cảnh quan đặc sắc gắn với những ý nghĩa văn hóa truyền thống luôn thu hút sự quan tâm chú ý của cộng đồng xã hội, thúc đẩy mạnh mẽ các hoạt động dịch vụ và sự phát triển du lịch của địa phương.

2. MỘT SỐ CÔNG TRÌNH ĐIỂM NHẤN CẢNH QUAN HẤP DẪN DU LỊCH TRÊN THẾ GIỚI

2.1. Cổng Torii, Nhật Bản

Cổng Torii là công trình có vai trò phân biệt giữa khu đền linh thiêng với thế giới con người. Chúng đóng vai trò là ranh giới ngăn cách không gian thiêng liêng với thế giới trần tục nơi con người sinh sống. Một khi con người bước qua cổng Torii có nghĩa là họ đã bước vào không gian linh thiêng đặc biệt. Bên cạnh ý nghĩa tâm linh, với cấu trúc đặc trưng và sử dụng màu đỏ là phổ biến, cổng Torii trở thành điểm nhấn có sức hấp dẫn đối với du khách mỗi khi đặt chân đến các công trình tôn giáo tín ngưỡng tại Nhật Bản.

Ngoài những ngôi đền lịch sử, chúng ta có thể bắt gặp cổng Torii bất ngờ xuất hiện ở những địa điểm đặc biệt, bao gồm các điểm thiên nhiên như chân núi nổi tiếng hoặc dọc theo bờ biển. Những cổng Torii này được cho là hiện thân của vị thần tồn tại trong tự nhiên, bao gồm những ngọn núi linh thiêng và đại dương. Tín ngưỡng này được gọi là Thuyết vật linh, một tín ngưỡng bản địa của Nhật Bản có lịch sử lâu đời. Những cổng Torii là đặc điểm nổi tiếng nhất của các ngôi đền, không gian kiến trúc cảnh quan khu vực và thu hút khách du lịch từ khắp nơi trên thế giới tới chiêm ngưỡng hàng năm.

Cổng Torii của đền Itsukushima tại thành phố Hatsukaichi, tỉnh Hiroshima, Nhật Bản (Nguồn: <https://upload.wikimedia.org>)

Tượng Nữ thần Tự do tại Đảo Liberty tại cảng New York, Mỹ vừa là biểu tượng vừa là điểm nhấn cảnh quan đặc biệt đồng thời trở thành biểu tượng du lịch hấp dẫn của nước Mỹ đối với không chỉ người dân xứ cờ hoa mà còn đối với du khách quốc tế. (Nguồn: <https://www.outdooractive.com>)

2.2. Tượng Nữ thần Tự do, New York, Mỹ

Tượng Nữ thần Tự do - Biểu tượng vô giá của nước Mỹ là một tác phẩm nghệ thuật đẹp và có ý nghĩa sâu sắc - biểu tượng của sự tự do, sự tiến bộ và nền văn minh Mỹ. Tượng được đặt tại Vịnh New York và trở thành một trong những điểm tham quan hấp dẫn nhất tại thành phố này. Đây cũng chính là biểu tượng của nền tự do vĩnh cửu của nước Mỹ, mang nhiều giá trị tinh thần, văn hóa, lịch sử xuyên suốt trong nhiều thập kỷ. Tượng được đặt trên đảo Liberty, cách Manhattan khoảng 4,2km và có chiều cao 93m. Công trình được thiết kế với nhiều chi tiết tinh xảo có trọng lượng lên đến 225 tấn, tượng được làm bằng đồng và thép. Tượng Nữ thần Tự do đang cầm một ngọn đuốc trong tay phải của mình, tượng trưng cho sự tự do và ánh sáng. Trong tay trái của mình, bà cầm một bảng ghi chữ "July IV MDCCLXXVI" - Ngày Độc lập của Hoa Kỳ. Công trình đã trở thành Di sản Thế giới của UNESCO vào năm 1984 và trở thành một địa điểm du lịch nổi tiếng trên toàn thế giới, thu hút hàng triệu lượt khách du lịch mỗi năm.

2.3. Tượng Nàng tiên cá, Copenhagen, Đan Mạch

Tác phẩm điêu khắc Nàng tiên cá được làm bằng đồng và đá granit. Đây là một trong những điểm thu hút khách du lịch mang tính biểu tượng nhất của Copenhagen. Bức tượng được lấy cảm hứng từ câu chuyện cổ tích của Hans Christian Andersen, bức tượng đã đứng ở lối vào bến cảng Copenhagen, Langelinie, nhìn xuống vịnh Oresund từ năm 1913. Đây là một phần trong sáng kiến của thành phố nhằm trang trí các công viên và khu vực công cộng bằng những nhân vật cổ điển và lịch sử. Bức tượng là một món quà của nhà sản xuất bia Đan Mạch Carl Jacobsen (bia Carlsberg) cho Thành phố Copenhagen. Mặc dù bức tượng Nàng tiên cá nhỏ đúng như tên gọi, nhưng đây là địa điểm không thể bỏ qua đối với bất kỳ du khách nào, nằm trong một khu vực tuyệt đẹp để khám phá bằng cách đi bộ hoặc xe đạp.

Bức tượng nàng tiên cá bằng đồng được đặt tại bến cảng Copenhagen, Langelinie, nhìn xuống vịnh Oresund gắn liền với câu chuyện cổ tích của đại văn hào Andersen và là biểu tượng du lịch của Đan Mạch. (Nguồn: <https://denmark.net/little-mermaid-copenhagen/>)

Mỗi dịp Tết Nguyên Đán hay trước mỗi kỳ thi quan trọng, các gia đình và các sĩ tử thường bước qua cổng Khuê Văn Các để xin chữ đầu xuân của các ông đồ và cầu may trong năm mới cũng như trong thi cử, học hành. (Phạm, 2/2024)

3. MỘT SỐ CÔNG TRÌNH KIẾN TRÚC CẢNH QUAN MANG TÍNH BIỂU TƯỢNG CHO PHÁT TRIỂN DU LỊCH CỦA VIỆT NAM

Trong chiều dài lịch sử phát triển, nhiều công trình kiến trúc, điểm nhấn cảnh quan mang tính biểu tượng về tinh thần, văn hoá và xã hội của dân tộc Việt Nam, gắn với phong tục tập quán, lối sống, trình độ thi công xây dựng và sử dụng vật liệu của người Việt. Chúng trở thành niềm tự hào và là biểu tượng của mỗi địa phương, hấp dẫn khách du lịch đến thăm quan, trải nghiệm và khám phá các giá trị về văn hoá lịch sử của mỗi giai đoạn.

Đến với Hà Nội, du khách không thể không nhắc đến Văn Miếu - Quốc Tử Giám, trường ĐH đầu tiên của Việt Nam. Đây không chỉ là tài sản quý giá của Thủ đô, của Việt Nam, mà nó đã trở thành, di sản văn hóa

của nhân loại. Trong quần thể Văn Miếu - Quốc Tử Giám, Khuê Văn Các, một công trình kiến trúc nhỏ bé nhưng ẩn chứa nhiều triết lý Nho giáo và Phong thủy, trở thành biểu tượng chính thức của Thủ đô Hà Nội từ năm 1997 đến nay. Công trình được xây dựng bằng gỗ, đá và lợp ngói, không chỉ là điểm đến lý tưởng cho khu khách trong và ngoài nước, mà còn là điểm đến với niềm tin mãnh liệt của các sỹ tử trước các mùa thi cử trong năm. Quần thể Văn Miếu - Quốc Tử Giám cũng là nơi lý tưởng để tổ chức các hoạt động khen thưởng học sinh xuất sắc, sinh viên đoạt giải Loa Thành, tổ chức Hội Thơ hàng năm vào ngày rằm tháng giêng và các hoạt động giao lưu văn hóa, khoa học...

Trong những năm gần đây, nhiều Tập đoàn lớn đã tập trung đầu tư, khai thác các công trình kiến trúc mang tính biểu tượng, góp phần tạo sức hấp dẫn cho điểm đến, đặc biệt là các khu vui chơi giải trí, du lịch và nghỉ dưỡng. Sự lớn mạnh của hoạt động sáng tác, thi công xây dựng công trình đã tạo ra hàng loạt tác phẩm kiến trúc, điểm nhấn cảnh quan mang tính biểu tượng mới đã thể hiện năng lực hợp tác, sáng tác và thi công xây dựng của đội ngũ KTS và KS trên mọi miền Tổ quốc. Những công trình tiêu biểu có thể kể đến như: Cầu Vàng tại Sun World Ba Na Hills (Đà Nẵng), Cầu Hôn tại Thị trấn Hoàng Hôn - Sunset Town (Phú Quốc), hay biểu tượng Trống Đội Tam khổng lồ (phường Hà Nam, Ninh Bình)...

Nhắc tới Đà Nẵng, chúng ta không thể không nhắc đến Cầu Vàng, công trình trở thành biểu tượng

Cầu Vàng (Đà Nẵng) không chỉ khai thác hiệu quả cảnh quan, xử lý điều kiện tự nhiên, tránh tác động vào hệ sinh thái tự nhiên, tăng khả năng trải nghiệm thành phố và dãy núi Trường Sơn, mà còn khai thác hiệu quả thị giác từ đặc trưng môi trường cảnh quan khu vực - (Nguồn: <https://vtcnews.vn>)

Cầu Hôn tại Thị trấn Hoàng Hôn (Phú Quốc)

du lịch mới của thành phố, một điểm nhấn đặc biệt, thu hút sự quan tâm của cộng đồng xã hội và du khách thập phương. Tọa lạc tại Khu du lịch Sun World Ba Na Hills, cây cầu nối liền Ga Marseille với Vườn hoa Thiên Thai, được thiết kế dài 150m, rộng 12,8m với 8 nhịp, 7 trụ và 2 mô. Cây cầu có hình dáng uốn lượn mềm mại, tựa như một dải lụa vàng vắt ngang qua sườn núi. Điểm nhấn ấn tượng nhất của cây cầu chính là đôi bàn tay khổng lồ rêu phong, làm bằng sợi thủy tinh và lưới thép, được phủ lớp composite giả đá màu xám tạo cảm giác như được chạm khắc từ đá tự nhiên.

Bà Nà Hills, TP Đà Nẵng

Ý tưởng thiết kế Cầu Vàng xuất phát từ mong muốn của chủ đầu tư Sun Group tạo ra một công trình kiến trúc không chỉ đẹp mắt mà còn mang ý nghĩa biểu tượng. Hình ảnh đôi bàn tay khổng lồ nâng đỡ cây cầu được lấy cảm hứng từ ý niệm về sự kết nối giữa con người và thiên nhiên, đồng thời thể hiện sức mạnh và sự bảo vệ của tạo hóa đối với nhân loại.

Cầu Vàng được làm từ các nguyên vật liệu đáp ứng ba tiêu chí là thân thiện với ánh sáng mặt trời, khối tích nhẹ nhàng và kết cấu chắc chắn, an toàn. Bê tông cốt thép, thép ống, dầm thép, gỗ kiên kiên tạo nên kết cấu chắc chắn, bền bỉ giúp cây cầu trụ vững trên nền núi, chịu được trọng lượng cao và sự biến đổi thời tiết 4 mùa trong một ngày. Trong khi đó, chất liệu inox mạ titan vàng bóng, ốp thép tấm sơn nhũ vàng phản xạ với ánh nắng mặt trời, tạo hiệu ứng phát sáng cho cây cầu giữa mây trời.

Ngay từ khi ra đời vào năm 2018, thiết kế độc đáo, ngoạn mục của Cầu Vàng đã gây rung động các hãng thông tấn lớn trên thế giới như CNN, BBC hay The New York Times, Time, FoxNews, The Guardian... Tổ chức World Travel Awards đã vinh danh Cầu Vàng là Cây cầu du lịch biểu tượng hàng đầu thế giới. Cho đến thời điểm này, Cầu Vàng vẫn được xem là một kỳ quan mới, một biểu tượng du lịch mới của Đà Nẵng, thời thúc hàng triệu du khách quốc tế ước mong được trải nghiệm ít nhất một lần trong đời.

Cầu Hôn được thiết kế bởi KTS lừng danh nước Ý - Marco Casamonti, tọa lạc tại khu vực trung tâm Thị trấn Hoàng Hôn trong hệ sinh thái du lịch nghỉ dưỡng - vui chơi giải trí và bất động sản cao cấp Sun Paradise Land tại Nam Phú Quốc. Công trình bao gồm hai nhánh cầu độc lập, mỗi nhánh dài 400m tựa như hai dải lụa mềm vươn mình ra biển, hài hòa đáng kinh ngạc với hoàng hôn diễm lệ của "đảo ngọc".

Đóng vai trò của một cây cầu đi bộ trên biển, nhưng hai nhánh cầu lại không chạm nhau để nối liền mà cách xa nhau ở khoảng cách 30cm và 2 người đứng ở 2 bên sẽ cách nhau khoảng 45 cm. Khoảng cách ấy vừa vặn cho một cái ôm, cái bắt tay hay sẽ được "lấp đầy" bởi những nụ hôn trong ánh hoàng hôn tuyệt đẹp khi chiều buông trên biển, tạo nên một khung cảnh lung linh và vô cùng lãng mạn.

Hai đầu mũi của Cầu Hôn có vượt nhịp conson (dạng kết cấu cầu theo phương ngang, chỉ cố định ở một đầu, một đầu tự do) lên đến 25m. Để mơ ước tượng, nhịp conson Cầu Hôn giống như chiều dài khi treo 5 chiếc ô tô lơ lửng giữa trời tạo nên kỷ lục chưa từng có tiền lệ của một cây cầu đi bộ trên biển. Để nhấn mạnh hiệu quả thị giác khi hoàng hôn và tôn vinh con người ở vị trí trung tâm, phần

Quảng trường Thời Đại, khu đô thị Sun Urban City (Ninh Bình)

mũi cầu sử dụng kính siêu trong, với độ trong suốt lên tới 96% đã tạo cảm giác "tàng hình" cho lớp kính.

Ý tưởng của cây cầu được lấy cảm hứng từ bức tranh của thiên tài hội họa Michelangelo "Creation of Adam" tại trần nhà nguyện Sistine, Vatican; cầu Ô Thước trong sự tích Ông Ngâu - Bà Ngâu của Việt Nam. Chính vì vậy, Cầu Hôn là công trình chứa đựng "mặt mã văn hóa" của cả Việt Nam và Italia. Nổi bật trên mặt biển xanh, Cầu Hôn tạc vào không gian thiên nhiên đặc sắc của Thị trấn Hoàng Hôn một chỉ dấu về tình yêu vĩnh cửu, tình hữu nghị và sự gắn kết.

Gần đây nhất, công trình Trống Đội Tam khổng lồ mang tính biểu tượng về lịch sử, văn hóa của vùng đất Hà Nam (tỉnh Ninh Bình ngày nay) cũng được Sun Group kiến tạo tại Đô thị nghỉ dưỡng Sun Urban City, cửa ngõ Nam Hà Nội.

Với điểm chung là tình yêu văn hóa, yêu nghệ thuật, Sun Group và đối tác quốc tế EDSA đã bắt tay "xây" cây cầu nối với nguồn cội, kể câu chuyện văn hóa bản địa bằng ngôn ngữ những công trình biểu tượng. Bên cạnh trục đại lộ và công viên lễ hội - nơi mỗi mét vuông đều thấm đẫm giá trị văn hóa, hình ảnh trống Đội Tam khổng lồ được tạo dựng kỳ công, tỉ mỉ, sắc sảo, đặt trang trọng tại quảng trường rộng lớn nhất đô thị Sun Urban City, trên trục đại lộ lễ hội dài 1,5km.

Biểu tượng trống Đội Tam cao hơn 32m, đường kính 20m sừng sững như một "kỳ quan" mà bất cứ ai đến khu đô thị này đều phải chiêm ngưỡng. Phần thân trống mô phỏng các chi tiết trên trống Đội Tam nguyên bản, từng họa tiết đều mang một câu chuyện riêng, từ trời đất giao hòa, sinh khí sinh sôi đến nét đẹp lao

động của con người Việt Nam... Không gian bao quanh được thiết kế mở như một quảng trường khổng lồ - "trái tim" thu hút người dân, du khách văn cảnh hoặc tổ chức các sự kiện văn hóa, nghệ thuật lớn.

Xung quanh trống Đội Tam là hệ thống đài phun nước gồm 5.280 vòi phun và 3.100 đèn LED được lập trình để "nhảy múa" theo âm nhạc và ánh sáng, tạo nên show diễn nhạc nước đẳng cấp hàng đầu thế giới, thiết đãi du khách mỗi dịp cuối tuần. Kết hợp với những màn trình diễn pháo hoa mãn nhãn, quảng trường trống Đội Tam trở thành điểm đến hấp dẫn du khách mới nổi của tỉnh Ninh Bình.

4. THAY LỜI KẾT

Mỗi giai đoạn lịch sử phát triển của xã hội loài người đều được ghi dấu mốc bằng những công trình kiến trúc đặc sắc. Chúng thể hiện rõ nét tinh thần văn hóa, lịch sử, kiến trúc, cảnh quan, trình độ khoa học kỹ thuật trong thi công xây dựng và ứng dụng công nghệ vật liệu của từng thời kỳ. Bên cạnh đó, những công trình này còn mang giá trị tinh thần, trở thành điểm nhấn cảnh quan của khu vực, có sức hấp dẫn to lớn thu hút du khách thập phương và là yếu tố thúc đẩy phát triển du lịch của mỗi địa phương, quốc gia.

Dù ở quy mô nào, tính biểu tượng, sự phù hợp công năng, giá trị thẩm mỹ và ý nghĩa gắn với điều kiện không gian, đặc trưng bản địa của mỗi khu vực luôn tạo ra tính hấp dẫn cho mỗi công trình, góp phần làm thăng hoa cảm xúc cho người trải nghiệm thực tế công trình. Hơn nữa, tính chất độc bản thể hiện thông qua sự sáng tạo, tiên phong trong xử lý hình khối, sự tinh tế trong gắn kết không gian và khai thác vật liệu đã đem lại sự thành công, sức hấp dẫn của chính công trình. Đây cũng là nguyên tắc tạo lập giá trị đặc trưng, sự đặc sắc của công trình xây dựng trong bối cảnh tạo lập không gian kiến trúc cảnh quan đặc thù của mỗi khu vực, địa phương. Yếu tố đặc sắc này đóng vai trò to lớn trong thúc đẩy hoạt động du lịch, dịch vụ và phát triển kinh tế xã hội của các địa phương. □

*Trưởng Bộ môn Kiến trúc Cảnh quan, trường ĐH Xây dựng Hà Nội
Chủ tịch Chi hội KTS Cảnh quan Việt Nam

THAM KHẢO

Craig Hewitt, *The Little Mermaid Copenhagen facts and original story*, < <https://denmark.net/little-mermaid-copenhagen/>>;

Trần trọng Dương, "Khue Văn các: Biểu tượng và nguồn gốc", Báo Công an nhân dân điện tử, <<https://cand.com.vn/So-tay/Khue-Van-cac-Bieu-tuong-va-nguon-goc-i587844/>>

Tuyết Hạnh, "Các biểu tượng du lịch nổi tiếng trên thế giới", Báo xây dựng điện tử <https://baoxaydung.com.vn/cac-bieu-tuong-du-lich-noi-tieng-tren-the-gioi-113569.html>

Website

<https://banahills.sunworld.vn>

<https://blog.japanwondertravel.com>

<https://talavn.com.vn>

<https://www.scandiculture.org>

<https://www.tclcf.org/statue-liberty-national-monument>